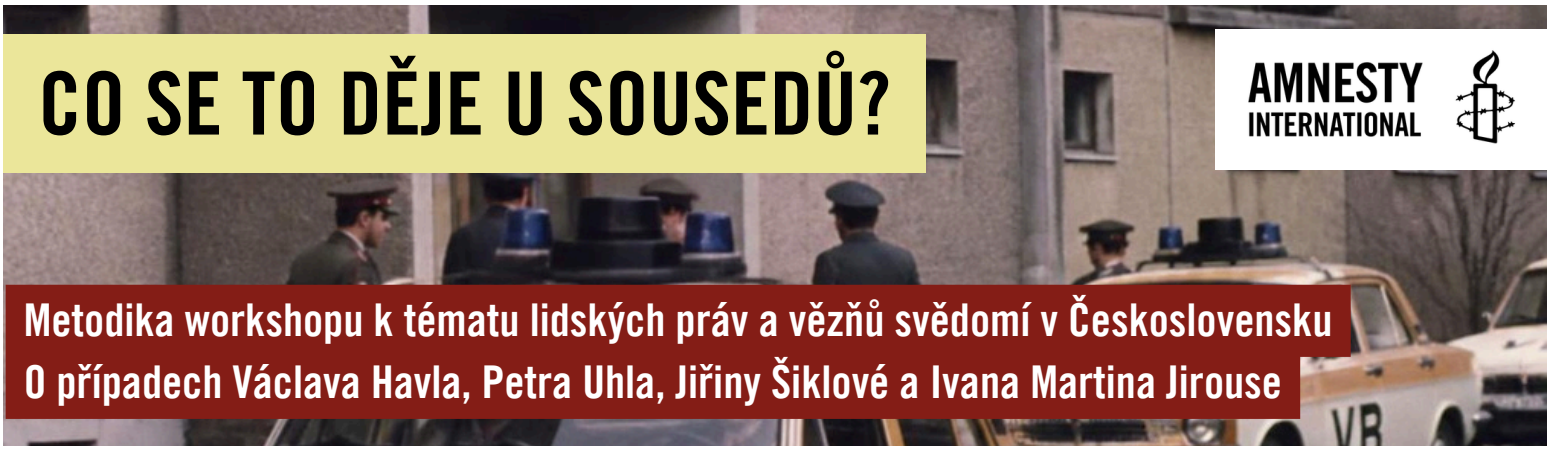

CO SE TO DĚJE U SOUSEDŮ?

AMNESTY INTERNATIONAL

Metodika workshopu k tématu lidských práv a vězňů svědomí v Československu
O případech Václava Havla, Petra Uhla, Jiřiny Šiklové a Ivana Martina Jirouse

ČASOVÁ DOTACE:
90 minut

CÍLOVÁ SKUPINA:
8.-9. třída ZŠ, střední školy

ANOTACE:

Workshop seznamuje žáky a žákyně s obdobím normalizace prostřednictvím rolové hry a příběhů vězňů svědomí. Účastníci a účastnice zkoumají, jak se lidé rozhodují v situacích, kdy jsou ohrožena lidská práva a osobní bezpečí, a hledají souvislosti mezi historickými příběhy a významem solidarity v současném světě.

KLÍČOVÁ SLOVA: normalizace, lidská práva, vězeň svědomí, solidarita, disent, občanská angažovanost, Václav Havel, Petr Uhl, Jiřina Šiklová, Ivan Martin Jirous

CÍLE:

- **porozumět vybraným aspektům života v Československu během normalizace;**
- **zkoumat, jak lidé rozhodují v situacích strachu, tlaku a nejistoty;**
- **seznámit se s příběhy vězňů svědomí v Československu a s důsledky porušování lidských práv;**
- **uvědomit si význam solidarity a občanské angažovanosti při ochraně lidských práv.**

POMŮCKY A PŘÍPRAVA:

POMŮCKY: tabule / flipchart + fixy; prezentace; kartičky s rolemi (viz příloha); papíry nebo post-ity pro rolovou hru; medailonky vězňů svědomí se zadáním úkolu a fotografie k případům (viz příloha); Všeobecná deklarace lidských práv; flipchartový papír 4x + sada fixů 4x, lepidlo, nůžky; mobily/tablety s internetem.

PŘÍPRAVA: vytisknout materiály k aktivitám (viz přílohy), připravit pomůcky, rozmístit židle ve třídě do kruhu.

OBSAH

1. JAK SI PŘEDSTAVUJETE ROK 1977?	20 MINUT
2. ROLOVÁ HRA	20 MINUT
3. PRÁCE S PŘÍBĚHY VĚZŇŮ SVĚDOMÍ Z ČESKOSLOVENSKA	30 MINUT
4. GALERIE A SDÍLENÍ	5 MINUT
5. SÍLA SOLIDARITY	5 MINUT
6. ZÁVĚR	10 MINUT

1. JAK SI PŘEDSTAVUJETE ROK 1977?

CÍL AKTIVITY: Žáci a žákyně si vytvoří základní představu o životě v Československu v období normalizace a identifikují oblasti, ve kterých byla omezována lidská práva a svobody. Cílem není ověřovat historické znalosti, ale porozumět tomu, jak mohla omezení práv a svobod ovlivňovat každodenní život lidí.

20 minut

Sezení v kruhu

Tabule a křídy/fixy

Volitelně prezentace

1. Napište na tabuli číslo: 1977
„Co víte o životě lidí v tomto roce?“

Nechte žáky*ně sdílet své představy a případně dovysvětlete, pokud se liší od skutečnosti. Můžete se doptávat:

- Jaké to bylo v roce 1977? Jak se náš stát jmenoval? Jaký tady byl režim? Kdo byl prezident?
- Co bylo jiné než dnes?
- Jak to bylo s cestováním?
- Jakou poslouchali hudbu, co sledovali v televizi, nebo četli?
- Co mohli lidé říkat veřejně?
- Myslíte, že se všem lidem tehdy žilo stejně?
- Co se mohlo stát člověku, který s režimem nesouhlasil?
- Co zásadního se stalo v roce 1977? (Dovysvětlete, co byla Charta 77.)

TIP: Můžete využít naši prezentaci s otázkami a meme obrázky jako podpůrný materiál pro představení doby. Prezentace je udělaná přístupnou formou, aby zaujala. U každého slidu nechte sdílet, co o tématu žáci a žákyně vědí a poté dovysvětlete.

Prezentace je ve formátu PDF, pro správné zobrazení ji promítejte v režimu celé obrazovky.

2. Přes každodennost se dostaňte k tomu, jaká práva a svobody byly omezovány. Položte otázku:
„Co lidé nesměli dělat tak jako dnes? Jaká lidská práva byla omezována?“

Lidská práva pište společně na tabuli. Hlavní oblasti, které by měly zaznít, jsou:

- svoboda projevu – nebylo možné svobodně veřejně kritizovat režim;
- svoboda tisku a přístup k informacím – cenzura, omezený přístup k některým knihám, časopisům nebo jiným informacím;
- svoboda uměleckého projevu – některá hudba, literatura nebo další tvorba byla zakazována či omezována;
- svoboda pohybu – cestování do zahraničí podléhalo omezením a povolením;
- svoboda náboženského vyznání – náboženský život byl pod státní kontrolou;
- svoboda sdružování a shromažďování – nebylo možné svobodně zakládat nezávislé organizace nebo pořádat některá veřejná shromáždění;
- svobodná volba povolání – stát výrazně ovlivňoval pracovní uplatnění a lidé mohli být z politických důvodů zbaveni možnosti vykonávat určité profese.

3. Na závěr shrňte:
„Běžný život v této době mohl na první pohled vypadat docela obyčejně. Lidé chodili do práce a do školy, měli rodiny, přátele i volný čas. Zároveň ale existovaly hranice toho, co mohli svobodně říkat, číst nebo dělat. Lidská práva byla v mnoha ohledech omezována a nesouhlas s režimem mohl mít vážné následky.“

DŮLEŽITÉ POJMY A HISTORICKÁ FAKTA:

normalizace = období po roce 1968, kdy komunistický režim v Československu znovu zpřísnil kontrolu nad společností a potlačoval kritiku režimu.
komunistický režim = způsob vlády, při kterém měla v Československu od roku 1948 do roku 1989 hlavní moc Komunistická strana Československa.
Gustáv Husák = československý komunistický politik, byl prezidentem Československa v letech 1975–1989.
Charta 77 = prohlášení lidí, kteří upozorňovali, že československý stát nedodržuje lidská práva, ke kterým se zavázal.
vězni svědomí = termín zahrnující lidi vězněné pro své přesvědčení či pokojné uplatňování práv, kteří nepoužili násilí ani je neobhajovali.
disent = lidé, kteří se stavěli proti komunistickému režimu a usilovali o větší svobodu a dodržování lidských práv.

2. ROLOVÁ HRA

20 minut

Kartičky s rolemi

Post-ity a tužky

CÍL AKTIVITY: Žáci*ně si prostřednictvím rolové hry vyzkouší rozhodování v situacích, kdy jsou jejich svoboda a bezpečí ohroženy. Uvědomí si, že stejné situace mohou lidé vnímat různě a že jejich rozhodování ovlivňuje například strach, rodina, práce, přesvědčení nebo informace, které mají k dispozici.

1. Rozdejte každému žákovi*kyni jednu roli a s ní jeden post-it nebo menší papírek. Role si přečte každý samostatně a neprozrazuje ji ostatním.

Vysvětlete průběh:
„Teď se přesuneme do Československa roku 1977. Každý z vás bude představovat konkrétního člověka, který v té době žije. Nejde o to najít správné nebo hrdinské rozhodnutí. Zkuste se rozhodovat tak, jak by se podle vás rozhodovala vaše postava tehdy, ne vy dnes. Zkuste se co nejvíce vžít do člověka, kterého představujete, a uvažovat z jeho pohledu. V průběhu se dozvíte další zadání."

2. Čtěte následující příběh, je třeba pomalé tempo a nechávat za větami delší pauzy pro lepší vcítění se do role. Na začátku můžou žáci*kyně zavřít oči nebo sklonit hlavy. V průběhu aktivity nekomentujte rozhodnutí žáků a žákyň jako správná nebo nesprávná.

1. část – Obyčejný den
„Je rok 1977. Žiješ v Československu na běžném sídlišti. Představ si, jak asi vypadáš... Jak vypadá tvoje rodina a přátelé... Jak trávíš svůj čas... Co je pro tebe v životě důležité...

Je ráno, vstáváš, snídáš rohlík s marmeládou a čaj a chystáš se do práce, do školy, nebo za jinými povinnostmi... Přemýšlíš i nad tím, jestli bude mít řezník odpoledne ještě maso, protože máš nakoupit... Tvůj život je v mnoha ohledech úplně obyčejný. Víš ale, že některé věci není bezpečné říkat veřejně a že některé knihy, nebo hudbu není možné svobodně číst či poslouchat, ani šířit."

2. část – Zatčený soused
*„Strávil*a jsi běžný den, odpoledne přicházíš domů... Před domem potkáváš sousedku... „Víte, že zatkli Michalíka!? Toho ze třetího patra. Prý pomáhal pořádat nějaký zakázaný koncert, takový máničky..." Informace tě překvapila, znáš ho, je to mladý kluk, bydlí jen s maminkou, nosí dlouhé vlasy... Nevíš přesně, co udělal, ale víš, že často poslouchal zakázanou hudbu a víš, že taky vylepoval různé plakáty na ulici... Jdeš po schodech nahoru a přes dveře slyšíš, jak jeho maminka pláče... Máš teď dvě možnosti, buď k nim zazvoníš a nabídneš podporu, nebo radši půjdeš domů... Kdo se rozhodl zazvonit - pamatujte, že jste v těch svých rolích - tak se postavte TEĎ."*

3. část – Začíná být nebezpečno
Vyzvěte k znovu posazení se a pokračujte ve čtení:
„O několik dní později se dozvíš, že policie vyslýchá lidi, kteří se se zatčeným znali. Ptají se, s kým se stýkal, kde se scházeli a co o něm kdo ví... Najednou si uvědomíš, že se otázky mohou týkat i tebe, vyslýchají skoro všechny sousedy... Myslíš na to, jak to může ovlivnit tebe a tvou rodinu. Napiš na papír první myšlenku nebo obavu, která tě napadá."

4. část – Výslech
Dejte pár minut na psaní a pokračujte:
„O několik dní později někdo zazvoní u tvých dveří. Jsou to příslušníci Státní bezpečnosti. Řeknou ti, že se potřebují zeptat na vašeho souseda a lidi, se kterými se stýkal... Ptají se, co o něm víš... Máš rodinu, práci, školu nebo jiné věci, o které můžeš přijít. Zároveň víš, že člověk, kterého znáš, byl zatčen a ty o něm pár informací máš... Máš na výběr, buď řekneš všechno, co víš, nebo budeš lhát. Napiš na papír, jak se zachováš a proč."

2. ROLOVÁ HRA - REFLEXE

1. Poproste, aby všichni vystoupili ze svých rolí a zahajte reflexi. V průběhu reflexe mohou žáci*kyně odhalovat postupně role a popisovat rozhodnutí a pocity, které napsali. Ptejte se:

- Jak jste se během aktivity cítili?
- Co nejvíce ovlivnilo vaše rozhodování?
- Kdo se bál? Kdo se naopak cítil bezpečně?
- Bylo pro vás těžké vcítit se do role?
- Měnila se vaše rozhodnutí s tím, jak se situace vyvíjela?
- Rozhodovali jste se všichni stejně? Proč ano, proč ne?
- Jakou roli hrál strach, odpovědnost za blízké nebo osobní přesvědčení?

2. Na závěr shrňte:
„V této situaci nebylo jednoduché udělat ‚správnou věc'. Lidé se rozhodovali různě – někdo ze strachu, někdo kvůli rodině, někdo proto, že režimu věřil, někdo proto, že měl pocit, že stejně nic nezmění, a jiný byl ochotný riskovat. A právě na příběhy těch, kteří proti režimu otevřeně vystupovali, se nyní podíváme."

3. PRÁCE S PŘÍBĚHY VĚZŇŮ SVĚDOMÍ Z ČESKOSLOVENSKA

30 minut

Flipchartové papíry

Medailonky, fotografie

Fixy

Nůžky

Lepidlo

Skupina C bude potřebovat mobil/tablet s internetem pro naskenování QR kódu

CÍL AKTIVITY: Žáci*kyně propojí situaci z rolové hry s konkrétními lidmi, jejichž práva byla v období normalizace porušována a kteří byli věznění z politických důvodů.

1. Rozložte na zem fotografie čtyř osob, o kterých bude následující aktivita (Václav Havel, Jiřina Šiklová, Petr Uhl a Ivan Martin Jirous). Vyzvěte žáky*ně, aby si fotky prohlédli. Zeptejte se, jestli někoho z nich poznávají.

2. Navazujte na předchozí reflexi:
„Situace, kterou jste před chvílí prožili, nebyla jen modelovým příběhem. Podobné věci se v Československu skutečně děly. Lidé byli sledováni, vyslýcháni, vyhazováni z práce, nemohli svobodně publikovat nebo byli vězněni kvůli svým názorům a činnosti."

3. Následně krátce představte 4 osobnosti, které byly za své aktivity proti režimu vězněné:
Václav Havel – spisovatel a později jedna z nejvýraznějších osobností československého disentu. Za svou činnost na obranu lidských práv byl opakovaně perzekvován a v roce 1979 odsouzen ke čtyřem a půl roku vězení.

Ivan Martin Jirous – zvaný Magor. Básník, publicista a výrazná osobnost československého undergroundu. Byl umělecký vedoucí skupiny The Plastic People of the Universe. V roce 1976 byl v procesu s představiteli undergroundu odsouzen k 18 měsícům vězení. Proces vyvolal solidaritu dalších odpůrců režimu a stal se jedním z impulsů ke vzniku Charty 77.

Jiřina Šiklová – sociologka, která byla vyloučena z akademického prostředí a později se zapojila do disidentské činnosti. Podílela se na pašování samizdatových materiálů do zahraničí a v roce 1981 byla zatčena a obviněna z podvracení republiky.

Petr Uhl – novinář, disident a signatář Charty 77. Dlouhodobě upozorňoval na porušování lidských práv a podílel se na dokumentování případů politických vězňů. Kvůli své činnosti byl opakovaně vězněn a v roce 1979 odsouzen k pěti letům vězení.

4. Rozdělte třídu do 4 skupin, řekněte, že každá skupina dostane jeden případ a podklady k němu. Případy si můžou vybrat, nebo vylosovat. Ostatní podklady zatím ale nerozdávejte.

3. PRÁCE S PŘÍBĚHY VĚZŇŮ SVĚDOMÍ Z ČESKOSLOVENSKA

5. Uveďte situaci:
„Představte si, že jsme zase v období 70.-80. let minulého století. Tentokrát ale nežijete v Československu, nýbrž v zahraničí, například ve Velké Británii, Skandinávii, USA nebo Austrálii. Existuje organizace Amnesty International, která upozorňuje na případy lidí nespravedlivě vězněných po celém světě, včetně Československa. Vyzývá lidi, aby psali dopisy na jejich podporu. A vy se teď do takové kampaně zapojíte.“

6. Každá skupina dostane podklady k případu - medailonek, fotografie a Všeobecnou deklaraci lidských práv (viz přílohy). Skupina má splnit 3 úkoly popsané na pracovních listech, úkoly si ve skupině rozdělí a pracují na nich, během toho si mohou pomáhat a informace sdílet. Úkoly jsou:

A) Vytvořit plakát na podporu daného případu, který bude obsahovat:
a) Kdo je člověk, kterého podporujete.
b) Co se mu stalo.
c) Proč je jeho případ nespravedlivý.
d) Jaká práva mu byla porušena (skupina B vybere ze Všeobecné deklarace LP).
e) Citaci daného vězně (skupina C připíše na plakát po získání odpovědi).
f) Výzvu přidat se ke kampani Amnesty International na podporu případu.

Pozn. Plakát píší v češtině, můžou kreslit, vystřihovat a lepit, případně si dohledávat další informace na internetu nebo s využitím umělé inteligence.

B) Napsat apel adresovaný prezidentu Gustávu Husákovi, ve kterém vysvětlí, proč je daný případ nespravedlivý, s požadavkem na propuštění. Apel by měl obsahovat:
a) Popis případu.
b) Jaká práva mu byla porušena (vybrat ze Všeobecné deklarace LP).
c) Požadavek na propuštění.

C) Napsat tzv. dopis solidarity danému člověku do vězení. Dopisy solidarity v té době lidé ve vězení skutečně dostávali, byla to pro ně velká podpora a psychická pomoc. Dopis může obsahovat:
a) Slova podpory.
b) Proč považují případ za nespravedlivý.
c) Může být stylizovaný, tj. psaný z pohledu člověka žijícího v zahraničí.
d) Na konci dopisu může být vzkaz z budoucnosti - jak případ dopadl a jak se vyvíjel osud daného člověka.

*Vzkazy můžou žáci*kyně napsat do online formuláře, kde se jim po odeslání objeví odpověď od daného člověka (odpověď je fiktivní, ale je složená ze skutečných citací daných osob). Odkazy na formuláře jsou v pracovních listech pod QR kódem. Odpovědi jsou v anonymní podobě používané pro evaluační účely Amnesty International.*

TIP: V průběhu práce upozorňujte na čas. Doporučujeme:
- **5 minut na seznámení s případem a úkoly**
- **15 minut na práci v pod-skupinách A, B a C. Zejména u skupiny A hlídejte čas, není potřeba plakát tvořit se všemi detaily.**
- **5 minut na dokončování, kdy skupiny B a C pomáhají plakát dokončit.**

4. GALERIE A SDÍLENÍ

5 minut

CÍL AKTIVITY: Žáci a žákyně sdílí svou práci s ostatními formou galerie.

1. Hotové plakáty a dopisy vystavte ve třídě. Oceňte snahu a práci žáků*kyň a nechte chvíli prostor podívat se na práci ostatních.

2. Pokud máte dostatek času, můžete nechat skupiny krátce prezentovat svou práci.

TIP: Plakáty a dopisy můžete poté použít na tematickou nástěnku.

5. SÍLA SOLIDARITY

5 minut

CÍL AKTIVITY: Žáci a žákyně porozumí tomu, že podpora a solidarita mohou pomáhat lidem, jejichž práva jsou porušována, v minulosti i dnes.

1. Ptejte se dále:
„Myslíte si, že i dnes jsou lidé vězněni za své názory nebo za to, že pokojně hájí svá práva?“

2. Vysvětlete:
„I dnes jsou ve světě lidé vězněni za to, že vyjadřují své názory, účastní se pokojných protestů, hájí lidská práva nebo kritizují vládu. Amnesty International takové případy stále sleduje a upozorňuje na ně. Stejně jako lidé v minulosti psali dopisy na podporu Václava Havla, Petra Uhla a dalších pronásledovaných lidí v Československu, mohou i dnes lidé po celém světě vyjadřovat solidaritu těm, jejichž práva jsou porušována.“

3. Odkažte na kampaně Amnesty International:
ZÁŘÍ-PROSINEC - Maraton psaní dopisů: maraton.amnesty.cz
Mezinárodní kampaň na podporu vybraných případů nespravedlivě vězněných či jinak utlačovaných. Připojují se k ní miliony lidí z celého světa, včetně škol. Píší se apely vládním představitelům i dopisy solidarity lidem do vězení. Akce probíhají mezi 15.11. a 15.12.

LEDEN-ČERVEN - 3 minuty stačí: www.3minutystaci.cz
3 případy nespravedlivě vězněných a jinak utlačovaných lidí v současnosti. Všechny tři případy se týkají mladých lidí, stejně starých nebo jen o málo starších než oni sami:

- Studenti Ali a Amirhossein z Íránu, odsouzeni na 16 let vězení za pokojné protesty
- Leonela z Ekvádoru, od svých 14 let bojuje s dalšími dívkami za ochranu životního prostředí a čelí kvůli tomu výhrůžkám a útokům, kdy jí jde o život.
- Studentka Panusaya z Thajska, se stovkami dalších studentů uvězněná kvůli pokojným demonstracím a hrozí jí až doživotí.

TIP: V příloze najdete QR kódy k webům maraton.amnesty.cz, nebo 3minutystaci.cz. QR kód můžete vytisknout nebo promítnout ve třídě. Žáci*kyně můžou případy rovnou podpořit, nebo se zapojit do Maratonu psaní dopisů.

6. ZÁVĚR

10 minut

CÍL AKTIVITY: Žáci*kyně si upevní hlavní myšlenky workshopu, pojmenují, co ovlivňuje rozhodování lidí v situacích útlaku, a propojí historickou zkušenost s možnostmi solidarity a občanské angažovanosti dnes.

1. Připomeňte hlavní otázky, kterými se workshop zabýval:
„Co ovlivňuje naše rozhodování v situaci, kdy je ohrožena svoboda a lidská práva? A proč se někteří lidé rozhodnou ozvat proti nespravedlnosti, i když tím riskují vlastní bezpečí?“

2. Následně dejte do kruhu papíry se začátky vět (viz podpůrný materiál):

- „Dnes mě překvapilo, že…“
- „Uvědomil/a jsem si, že…“
- „Kdybych žil/a v Československu v roce 1977, myslím, že bych…“
- „Když vidím nespravedlnost, můžu…“
- „Chtěl/a bych k tématu ještě říct, že…“

3. Dejte prostor, aby si kdokoliv vzal slovo a dokončil vybranou větu.

4. Poděkujte za aktivitu a rozlučte se.

Po skončení workshopu budeme moc rádi za info a zpětnou vazbu. Psát můžete na e-mail:

nela.armutidisova@amnesty.cz

PŘÍLOHY

1. **ROLE PRO ROLOVOU HRU**
   (TISK 2x STRANA 8, NEBO PODLE POČTU ŽÁKŮ*KYŇ)

2. **MEDAILONKY PŘÍPADŮ SE ZADÁNÍM ÚKOLŮ + FOTOGRAFIE**
   (TISK 1x STRANA 9-16)
   Poznámka k medailonkům: Text je autorskou stylizací vycházející z historických událostí; nejde o doslovnou výpověď osobnosti.

3. **QR KÓD K WEBU S AKTUÁLNÍ PŘÍPADY NESPRAVEDLIVĚ VĚZNĚNÝCH NEBO JINAK PRONÁSLEDOVANÝCH OSOB:**
   - **ZÁŘÍ-PROSINEC: maraton.amnesty.cz**
   - **LEDEN-ČERVEN: www.3minutystaci.cz**
     (TISK 1x STRANA 17 nebo 18)

NA WEBU PAK NAJDETE KE STAŽENÍ DALŠÍ PODPŮRNÉ MATERIÁLY:

- **VŠEOBECNÁ DEKLARACE LIDSKÝCH PRÁV**
  (TISK 8x, DO KAŽDÉ SKUPINY DVA VÝTISKY)
- **MEME PREZENTACE K ROKU 1977**

UČITELKA NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE, 34 LET
Učíš na místní základce, kam chodí i tvoje dvě děti. Od učitelů se očekává, že budou učit to, co stát považuje za vhodné. Ty jsi už jednou dostala od vedení školy upozornění, že jsi během výuky mluvila o citlivých tématech. Nechceš přijít o práci, protože potřebuješ zabezpečit svou rodinu. Baví tě zahrádkaření na chalupě.

SOUSTRUŽNÍK VE STROJÍRENSKÉM PODNIKU, 48 LET
Pracuješ v národním podniku už více než 20 let. S manželkou čekáte, jestli vám bude přidělen větší podnikový byt. Bytů je nedostatek a na lepší se čeká dlouho. Rozhodují o tom příslušné úřady, přičemž se bere v úvahu velikost rodiny, délka zaměstnání i pracovní hodnocení. Nechceš si proto zbytečně komplikovat život konflikty v práci.

DŮCHODCE, 68 LET
Po roce 1948 jsi přišel o svůj obchod, když komunistický režim převzal kontrolu nad soukromým podnikáním. Mnoho živnostníků přišlo o svůj majetek i možnost samostatně podnikat. Od té doby se držíš stranou, rodině opakovaně radíš, aby se do ničeho nepletla. Tvůj syn s rodinou žijí ve stejném paneláku jako ty, ve třetím patře.

ZDRAVOTNÍ SESTRA, 24 LET
Pracuješ v okresní nemocnici. Lidé se ti často svěřují se svými problémy, ale sama si dáváš pozor na to, co a před kým říkáš. Ráda trávíš čas s kamarády, bydlíš ještě s rodiči, ale máš kluka a chtěla by ses vdát a mít děti. Čekáš, až se vyjádří a požádá tě o ruku. Jsi šťastná.

PRODAVAČKA V SAMOOBSLUZE, 45 LET
Znáš většinu lidí ve čtvrti, víš o všem, co se kde šustne. Často slyšíš různé zvěsti a dobře víš, že neopatrná slova se rychle dostanou k nesprávným lidem. V domě často probíráte s dalšími sousedkami žhavé novinky.

STUDENT*KA GYMNÁZIA, 17 LET
Za rok budeš podávat přihlášku na vysokou školu. Máš nejlepší známky ze třídy, ale víš, že kromě známek záleží i na kádrovém posudku a pověsti celé rodiny.

PRACOVNÍK VE STÁTNÍM PODNIKU A ČLEN KSČ, 43 LET
Jsi členem Komunistické strany, ale do strany ses přihlásil hlavně kvůli práci. Politika tě příliš nezajímá, chceš mít klidný život a zajistit dobrou budoucnost svým dětem. Ve straně je každý, kdo nechce dělat problémy.

FANOUŠEK ZAKÁZANÉ HUDBY, 20 LET
Posloucháš zakázané kapely a občas jezdíš na neveřejné koncerty. Víš, že příslušníci Veřejné bezpečnosti na některých koncertech brutálně zasahují proti účastníkům. V domě máš nejlepšího kamaráda, bydlí ve třetím patře. Ty v sedmém. Chodíváš za ním a posloucháte spolu muziku.

STUDENT VYSOKÉ ŠKOLY, 21 LET
S kamarády si tajně půjčuješ samizdatové knihy, které oficiálně nevycházejí, protože obsahují názory nepohodlné pro tehdejší režim. Občas posloucháš zahraniční rozhlasové vysílání, abys získal informace, které se v československých médiích neobjevují. Jasně, že posloucháš hudbu z USA, tvůj největší poklad je deska The Rolling Stones.

TECHNIK ČESKOSLOVENSKÉ TELEVIZE, 41 LET
Svoji práci máš velmi rád, a proto se ji snažíš dělat co nejlépe, i když ne se vším souhlasíš. Víš, že média jsou pod kontrolou státu a některé informace, názory nebo události se do vysílání vůbec nesmějí dostat. Rád chodíš po práci s kamarády na pivo do místní hospody.

TAJNÝ SPOLUPRACOVNÍK STB, 42 LET
StB (Státní bezpečnost) byla tajná policie komunistického režimu. Sledovala politicky nepohodlné osoby. Informace získávala pomocí odposlechů, sledování a díky informátorům. Ty občas předáváš informace o lidech z okolí, když vidíš, že dělají něco nekalého proti státu (tuhle jsi třeba viděl kluka vylepovat nějaké plakáty). Jsi přesvědčený, že tím pomáháš chránit socialistické Československo před jeho nepřáteli.

OTEC MATURANTA, 46 LET
Tvůj syn chce příští rok studovat medicínu. Víš, že špatný kádrový profil rodiny by mu mohl zavřít dveře na vysokou školu. Zastáváš názor, že každý by se měl starat sám o sebe a neplést se do života jiných lidí.

EVANGELICKÝ FARÁŘ, 52 LET
Náboženství je komunistickým režimem omezováno, státní úřady sledují tvoji činnost a občas si tě zvou k nepříjemným rozhovorům. Přesto se snažíš pomáhat lidem, kteří se na tebe obracejí a být jim oporou.

MLADÁ MAMINKA, 26 LET
Máš manžela, dvouletou dceru a čekáš další dítě. Nejvíce přemýšlíš o tom, co by případné problémy znamenaly pro tvoji rodinu. Sníš o dovolené u moře, až děti trochu povyrostou.

PŘÍSLUŠNÍK VEŘEJNÉ BEZPEČNOSTI (TEHDEJŠÍ POLICE), 36 LET
Pracuješ u Veřejné bezpečnosti už řadu let. Věříš, že tvou povinností je dodržovat zákony a dbát na pořádek. Po službě často chodíš do místní hospody, kde taky leccos uslyšíš, i když víš, že štamgasti si před tebou dávají pozor na pusu.

ZAMĚSTNANKYNĚ ČEDOKU, 32 LET
Po několika letech jsi konečně získala výjezdní doložku na zájezd do Jugoslávie, která patří mezi málo zemí, do kterých mohou občané Československa relativně snadněji cestovat. Máš strach, že bys o tuto výjimečnou příležitost mohla přijít.

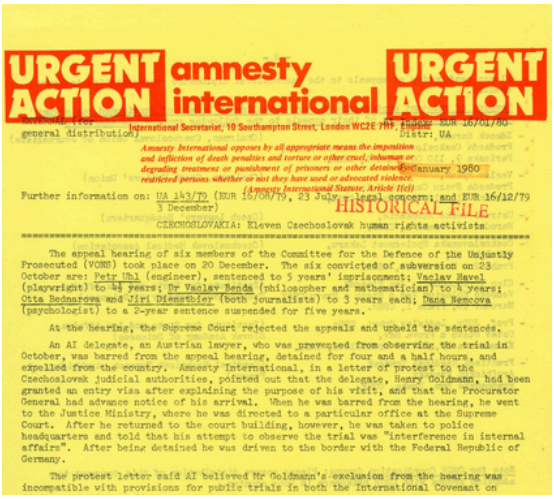
PETR UHL (1941-2021)

AMNESTY INTERNATIONAL

Je rok 1980 a odpykávám si trest ve věznici Mírov. Vadí mi podmínky, ve kterých zde političtí vězni žijí. Je tady nedostatečná hygiena, nesmím číst denní tisk. Političtí vězni jsou tady diskriminováni, je s námi zacházeno hůř než s ostatními. Za své stížnosti dostávám další kázeňské tresty. Trpím bronchitidou, která se stane chronickou, a zhoršuje se mi sluch.

O veřejné dění jsem se zajímal už jako student. V roce 1968 jsem spoluzaložil Hnutí revoluční mládeže. O rok později jsme byli zatčeni a já dostal nejdelší čtyřletý trest za podvracení republiky. Po propuštění jsem se znovu zapojil do občanských aktivit. Patřil jsem mezi první signatáře Charty 77, spoluzaložil jsem Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných (VONS) a podílel jsem se na zveřejňování informací o lidech pronásledovaných režimem. Právě za tuto činnost jsem byl v roce 1979 znovu odsouzen a v procesu se signatáři VONS jsem dostal nejvyšší trest. Pět let v druhé nejpřísnější kategorii vězení.

Ještě nevím, že za několik let se komunistický režim zhroutí. A že ještě předtím budu znovu vězněn. Ještě nevím, že budu moci svobodně psát a veřejně vystupovat. Teď jsem ve vězení, chybí mi rodina a nevím, kdy se znovu dostanu na svobodu. Přesto si stále myslím, že lidé mají právo znát pravdu o tom, co se v jejich zemi děje.

URGENT ACTION amnesty international URGENT ACTION

International Secretariat, 10 Southampton Street, London WC2E 7HF

Amnesty International opposes by all appropriate means the imposition and infliction of death penalties and torture or other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment of prisoners or other detained or restricted persons whether or not they have used or advocated violence.
(Amnesty International Statute, Article 1(c))

Further information on: UA 143/79 (EUR 16/08/79, 23 July - legal concern) and EUR 16/12/79 3 December)

HISTORICAL FILE

CZECHOSLOVAKIA: Eleven Czechoslovak human rights activists

The appeal hearing of six members of the Committee for the Defence of the Unjustly Prosecuted (VONS) took place on 20 December. The six convicted of subversion on 23 October are: Petr Uhl (engineer), sentenced to 5 years' imprisonment; Vaclav Havel (playwright) to 4½ years; Dr Vaclav Benda (philosopher and mathematician) to 4 years; Otta Bednarova and Jiri Dienstbier (both journalists) to 3 years each; Dana Nemcova (psychologist) to a 2-year sentence suspended for five years.

At the hearing, the Supreme Court rejected the appeals and upheld the sentences.

An AI delegate, an Austrian lawyer, who was prevented from observing the trial in October, was barred from the appeal hearing, detained for four and a half hours, and expelled from the country. Amnesty International, in a letter of protest to the Czechoslovak judicial authorities, pointed out that the delegate, Henry Goldmann, had been granted an entry visa after explaining the purpose of his visit, and that the Procurator General had advance notice of his arrival. When he was barred from the hearing, he went to the Justice Ministry, where he was directed to a particular office at the Supreme Court. After he returned to the court building, however, he was taken to police headquarters and told that his attempt to observe the trial was "interference in internal affairs". After being detained he was driven to the border with the Federal Republic of Germany.

The protest letter said AI believed Mr Goldmann's exclusion from the hearing was incompatible with provisions for public trials in both the International Covenant on

KONTEXT PŘÍPADU

- Petr Uhl byl aktivista, novinář a obránce lidských práv.
- V roce 1968 spoluzaložil Hnutí revoluční mládeže.
- Za činnost v této organizaci byl odsouzen na čtyři roky vězení.
- Patřil mezi první signatáře Charty 77.
- Spoluzaložil Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných (VONS).
- V procesu se členy VONS v roce 1979 dostal pětiletý trest.
- Ve vězení upozorňoval na špatné podmínky a zacházení s politickými vězni.
- Amnesty International jej označila za vězně svědomí a opakovaně upozorňovala na jeho případ.

ZADÁNÍ ÚKOLU (rozdělte si podúkoly ve skupině):

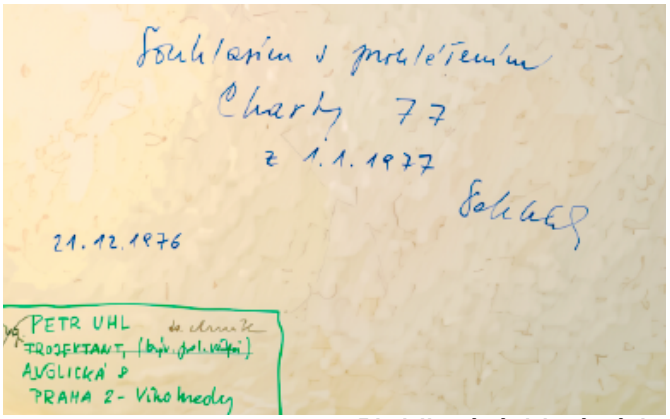
1. Seznamte se (všichni ve skupině) s příběhem a následně si rozdělte úkoly 2-4.

2. Vytvořte plakát na podporu případu, jako byste žili v roce 1980 v zahraničí a chcete podpořit tohoto československého vězně (plakát ale tvořte v češtině :-). Můžete kreslit, využívat fotky, psát, lepit...

3. Napište dopis (apel za propuštění Petra Uhla) prezidentu Gustávu Husákovi. Vyberte ze Všeobecné deklarace lidských práv konkrétní práva, která byla v případu porušená. Napište je do apelu a pokud vám zbyde čas, tak i na plakát (můžete je vystříhat a nalepit).

4. Napište dopis solidarity Petru Uhlovi do vězení, jako byste žili v roce 1980 v zahraničí a chcete ho podpořit. Dopis napište do online formuláře. Po odeslání zjistíte, co se s člověkem dělo dál. Z odpovědi si vyberte nějakou citaci a připište ji na plakát. Online formulář je pod QR kódem:

Zdroj: Neznámý, dobové snímky

Zdroj: ČTK

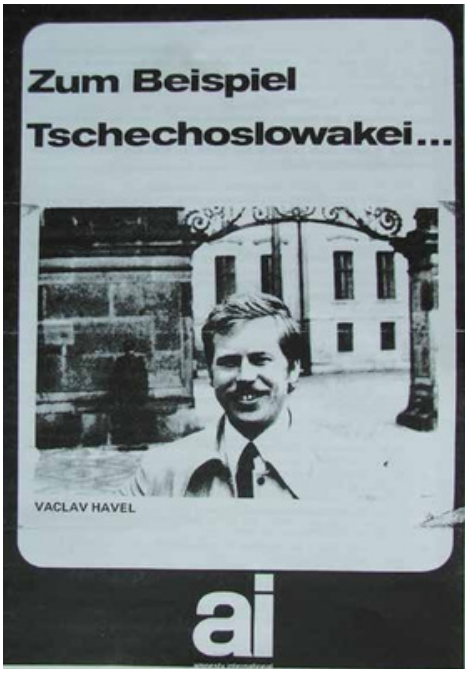
VÁCLAV HAVEL (1936-2011)

AMNESTY INTERNATIONAL

Je rok 1981 a nacházím se ve vězení v Plzni-Borech. Chybí mi moje žena Olga, přátelé i možnost normálně psát a pracovat. Pobyt ve vězení se navíc podepisuje na mém zdraví. Často přemýšlím o tom, jestli vše, co jsem udělal, stálo za tu cenu.

Původně jsem chtěl být hlavně dramatikem. Psal jsem divadelní hry a sledoval, jak se hrají v zahraničí. Doma byly ale moje hry zakázané. Čím dál víc jsem si uvědomoval, že problémem nejsou jen zakázané knihy a divadelní hry. Viděl jsem, jak lidé přicházejí o práci kvůli svým názorům a jak jsou kritici režimu zastrašováni nebo vězněni. Proto jsem se zapojil do aktivit Charty 77 a později i do Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných. Společně jsme upozorňovali na případy lidí, kterým stát upíral jejich práva. Kvůli tomu jsem byl opakovaně vyslýchán, sledován a nakonec odsouzen na čtyři a půl roku vězení.

Ještě nevím, že už za osm let padne komunistický režim. Ještě nevím, že se stanu prezidentem Československa. Teď jsem ve vězeňské cele, zhoršuje se mi zdraví a přemýšlím, jestli se vůbec dostanu na svobodu.

KONTEXT PŘÍPADU

- Dramatik, spisovatel a jedna z hlavních postav československého disentu.
- Jeden z prvních mluvčích Charty 77.
- Spoluzakladatel Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných (VONS).
- V roce 1979 odsouzen na čtyři a půl roku vězení.
- Ve vězení vážně onemocněl.
- Amnesty International jej považovala za vězně svědomí a organizovala mezinárodní kampaně za jeho propuštění.
- V roce 1983 byl výkon trestu ze zdravotních důvodů přerušen a Havel byl propuštěn do domácího ošetřování.
- V lednu 1989 byl během Palachova týdne znovu zatčen a odsouzen.
- Po sametové revoluci byl v prosinci 1989 zvolen prezidentem Československa, později se stal prvním prezidentem České republiky.
- Zemřel v roce 2011.

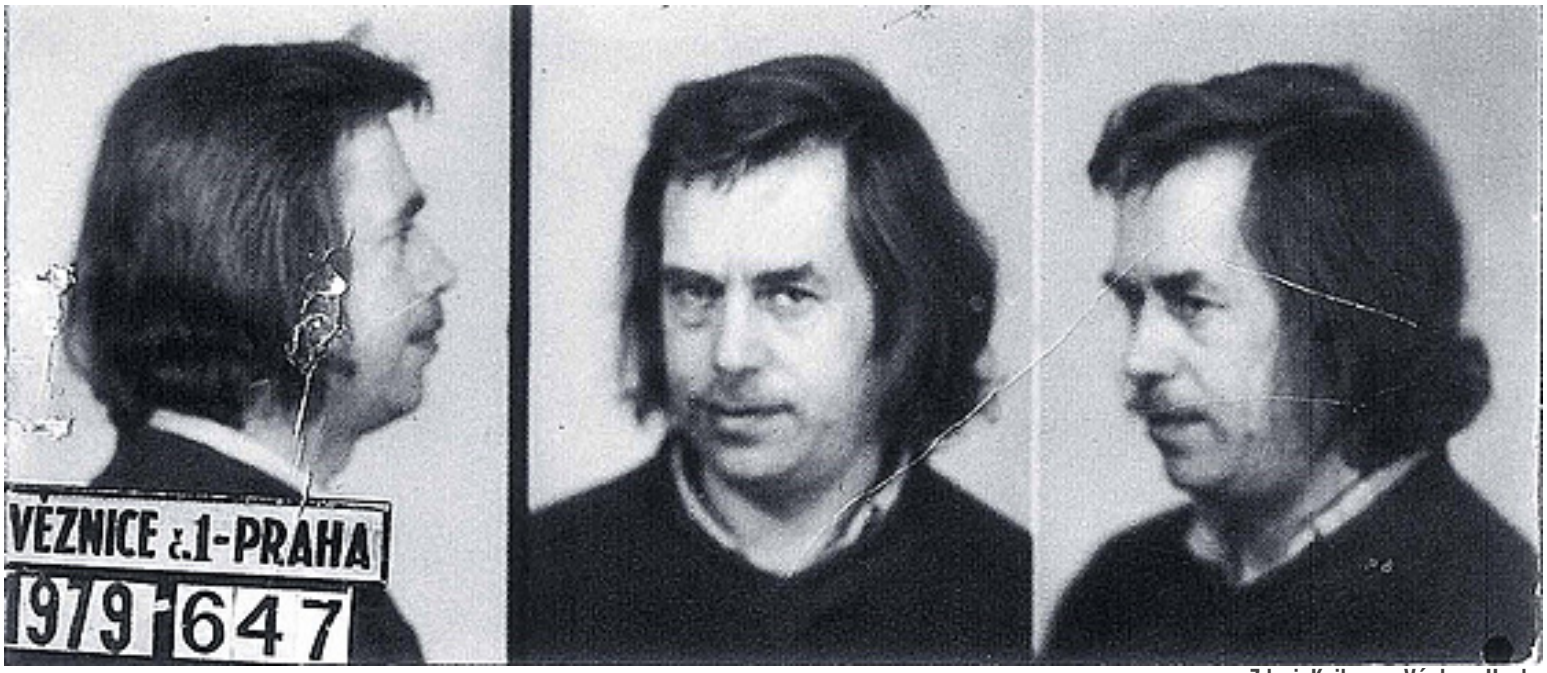
ZADÁNÍ ÚKOLU (rozdělte si podúkoly ve skupině):

1. Seznamte se (všichni ve skupině) s příběhem a následně si rozdělte úkoly 2-4.

2. Vytvořte plakát na podporu případu, jako byste žili v roce 1981 v zahraničí a chcete podpořit tohoto československého vězně (plakát ale tvořte v češtině :-). Můžete kreslit, využívat fotky, psát, lepit...

3. Napište dopis (apel za propuštění Václava Havla) prezidentu Gustávu Husákovi. Vyberte ze Všeobecné deklarace lidských práv konkrétní práva, která byla v případu porušená. Napište je do apelu a pokud vám zbyde čas, tak i na plakát (můžete je vystříhat a nalepit).

4. Napište dopis solidarity Václavu Havlovi do vězení, jako byste žili v roce 1981 v zahraničí a chcete ho podpořit. Dopis napište do online formuláře. Po odeslání zjistíte, co se s člověkem dělo dál. Z odpovědi si vyberte nějakou citaci a připište ji na plakát. Online formulář je pod QR kódem:

Zdroj: Knihovna Václava Havla

Zdroj: Amnesty International

JIŘINA ŠIKLOVÁ (1935–2021)

AMNESTY INTERNATIONAL

Je začátek roku 1982 a už několik měsíců jsem ve vazbě. Dny plynou pomalu a já nevím, kdy se dostanu ven. Přemýšlím o své rodině, přátelích i o studentech a studentkách, se kterými jsem kdysi pracovala. Přemýšlím také o knihách, které jsem četla a pomáhala šířit. Je zvláštní být zavřená za to, že člověk věří v sílu vzdělání a svobodného sdílení informací.

Vystudovala jsem sociologii a dlouhá léta jsem učila na univerzitě. Po roce 1968 jsem ale kvůli svým názorům o akademické místo přišla. Nastoupila jsem jako uklízečka a později pracovala jako sociální pracovnice v Thomayerově nemocnici. Přesto jsem se nevzdala toho, co považuji za důležité. Pomáhala jsem převážet, schovávat a šířit knihy a časopisy, které byly v Československu zakázané. Udržovala jsem také kontakty s lidmi v zahraničí, kteří podporovali československý disent.
V květnu 1981 mě společně s dalšími lidmi zatkla policie při rozsáhlé akci proti síti, která pomáhala šířit samizdatovou literaturu. Vyšetřovatelé tvrdí, že jde o činnost proti státu. Já si ale stále myslím, že šířit knihy a informace druhým lidem není zločin.

Ještě nevím, kdy se dostanu na svobodu. Ještě nevím, že za několik let skončí režim, který rozhoduje o tom, co si lidé smějí přečíst nebo říct. Ještě nevím, že se vrátím ke své odborné práci a budu znovu učit a publikovat. Teď sedím ve vazbě a bojím se, že mě čekají další měsíce, možná i roky za mřížemi.

KONTEXT PŘÍPADU

- Po roce 1968 kvůli svým názorům propuštěna z univerzity.
- Podílela se na šíření samizdatové a exilové literatury a pomáhala udržovat kontakty mezi domácím disentem a zahraničím.
- V květnu 1981 byla zatčena během akce proti lidem, kteří distribuovali zakázané knihy a časopisy.
- Ve vazbě strávila více než deset měsíců.
- Amnesty International ji označila za vězeňkyni svědomí.
- Po propuštění proti ní dál probíhalo trestní stíhání.
- Po roce 1989 se mohla vrátit k odborné práci a stala se jednou z nejvýznamnějších českých sociložek.

ZADÁNÍ ÚKOLU (rozdělte si podúkoly ve skupině):

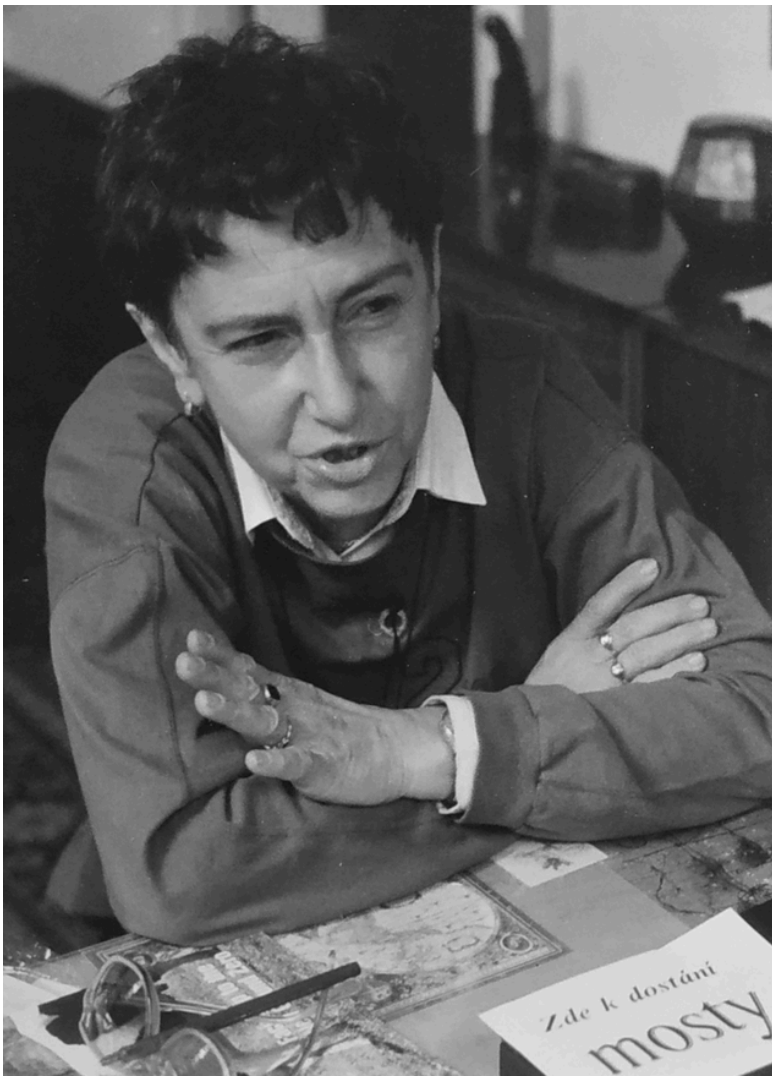
1. Seznamte se (všichni ve skupině) s příběhem a následně si rozdělte úkoly 2-4.

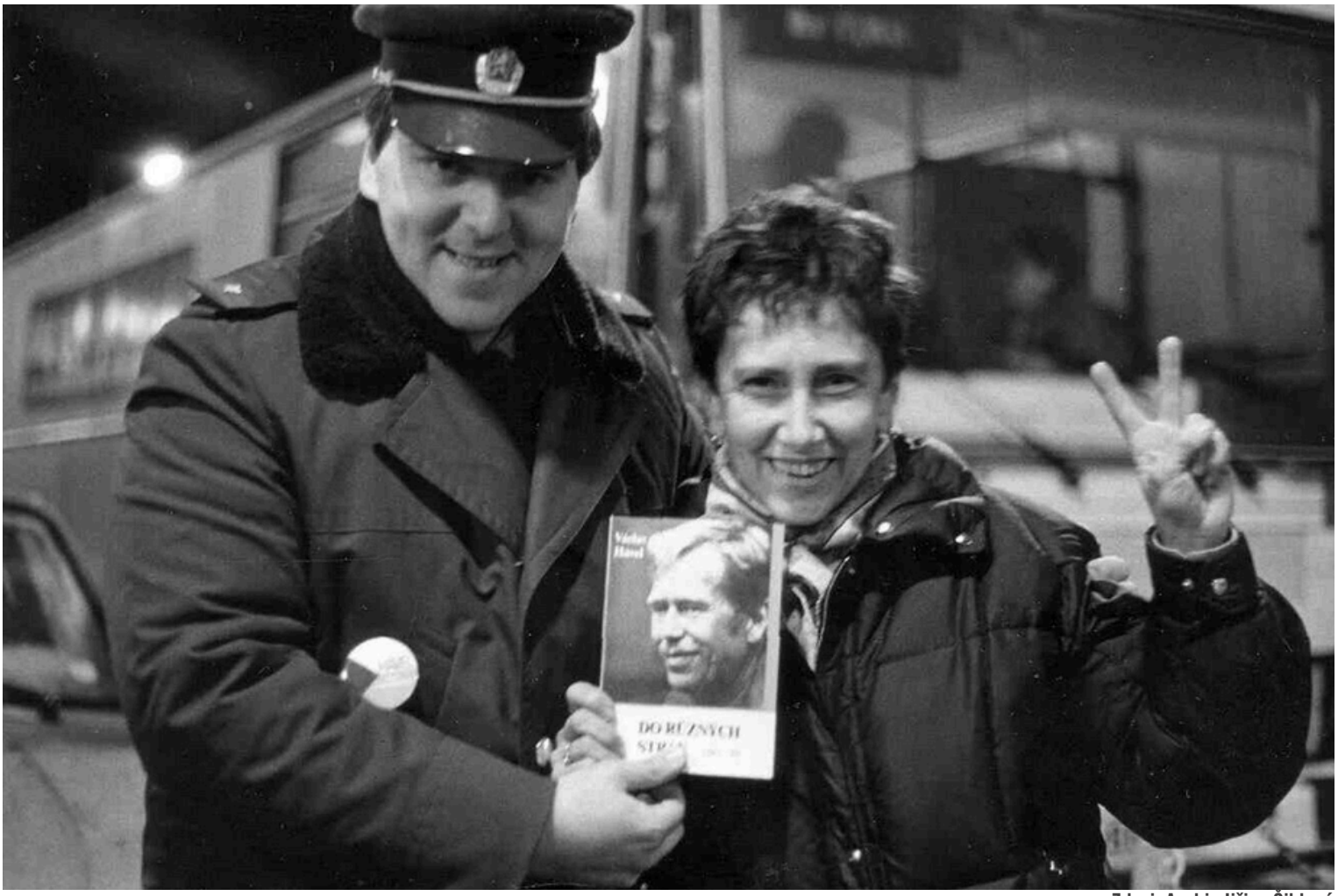
2. Vytvořte plakát na podporu případu, jako byste žili v roce 1982 v zahraničí a chcete podpořit tuto československou vězeňkyni (plakát ale tvořte v češtině :-). Můžete kreslit, využívat fotky, psát, lepit...

3. Napište dopis (apel za propuštění Jiřiny Šiklové) prezidentu Gustávu Husákovi. Vyberte ze Všeobecné deklarace lidských práv konkrétní práva, která byla v případu porušená. Napište je do apelu a pokud vám zbyde čas, tak i na plakát (můžete je vystříhat a nalepit).

4. Napište dopis solidarity Jiřině Šiklové do vězení, jako byste žili v roce 1982 v zahraničí a chcete ji podpořit. Dopis napište do online formuláře. Po odeslání zjistíte, co se s člověkem dělo dál. Z odpovědi si vyberte nějakou citaci a připište ji na plakát. Online formulář je pod QR kódem:

Zdroj: Archiv Jiřiny Šiklové

IVAN MARTIN JIROUS (1944–2011)

AMNESTY INTERNATIONAL

Je konec roku 1976 a nacházím se ve vězení. Přemýšlím o svých přátelích, o hudbě a o lidech, se kterými jsme se snažili vytvářet nezávislou kulturu mimo kontrolu státu. Vím, že režimu vadí nejen naše názory, ale i to, že se odmítáme přizpůsobit tomu, jak bychom měli žít, tvořit a přemýšlet.

Jsem Ivan Martin Jirous, říkají mi Magor a už několik let se pohybuji v prostředí československého undergroundu. Jsem básník, publicista a organizuji kulturní akce. Působím jako umělecký vedoucí skupiny The Plastic People of the Universe, která hraje nezávislý rock a odmítá se podřizovat požadavkům komunistického režimu. V roce 1976 byli členové undergroundu zatčeni a já jsem byl odsouzen k osmnácti měsícům vězení. Režim chtěl tímto procesem zastrašit nejen hudebníky, ale i další lidi, kteří se snažili svobodně tvořit.

Ještě nevím, že mě sice propustí, ale že ve vězení se ocitnu ještě několikrát. Ještě nevím, že proces s undergroundem pomohl spojit různé odpůrce režimu a stal se jedním z impulsů ke vzniku Charty 77. Teď jsem za mřížemi a nevím, co mě čeká dál. Stále ale věřím, že lidé mají právo svobodně tvořit a žít podle svého přesvědčení.

KONTEXT PŘÍPADU

- Ivan Martin Jirous zvaný Magor byl básník, publicista a jedna z nejvýraznějších osobností československého undergroundu.
- Působil jako umělecký vedoucí skupiny The Plastic People of the Universe.
- Prosazoval nezávislou kulturu mimo kontrolu komunistického režimu.
- V roce 1976 byl odsouzen na 18 měsíců vězení v souvislosti s procesem proti představitelům undergroundu.
- Během normalizace byl vězněn opakovaně a ve vězení strávil celkem téměř devět let.
- Jeho případ přispěl k větší pozornosti veřejnosti vůči porušování lidských práv v Československu a stal se jedním z impulzů ke vzniku Charty 77.
- Po roce 1989 se mohl svobodně věnovat literární a publicistické činnosti.

ZADÁNÍ ÚKOLU (rozdělte si podúkoly ve skupině):

1. Seznamte se (všichni ve skupině) s příběhem a následně si rozdělte úkoly 2-4.

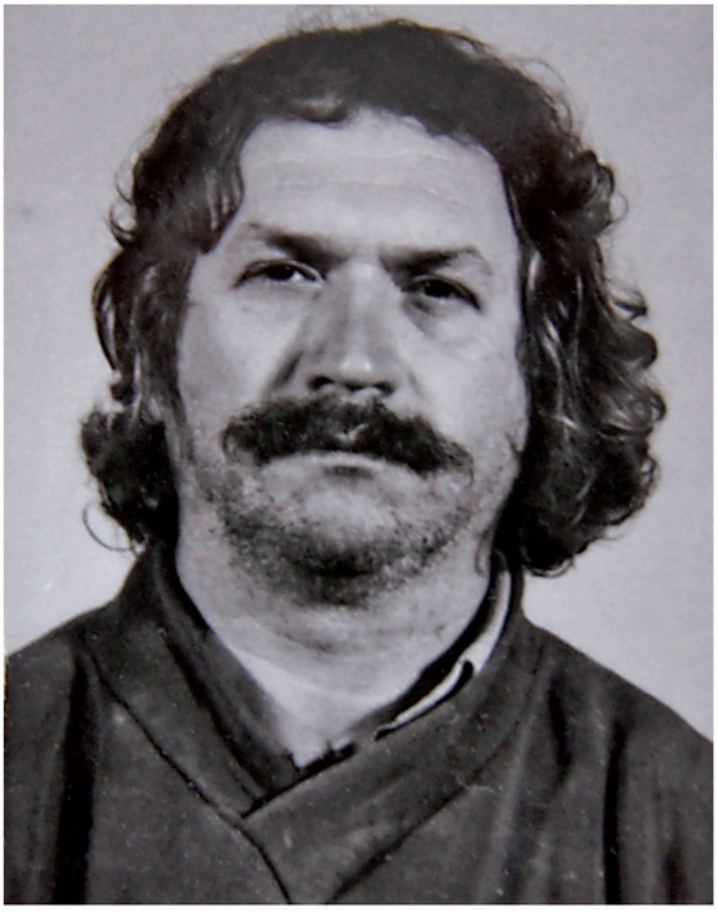
2. Vytvořte plakát na podporu případu, jako byste žili v roce 1977 v zahraničí a chcete podpořit tohoto československého vězně (plakát ale tvořte v češtině :-). Můžete kreslit, využívat fotky, psát, lepit...

3. Napište dopis (apel za propuštění Ivana Martina Jirouse) prezidentu Gustávu Husákovi. Vyberte ze Všeobecné deklarace lidských práv konkrétní práva, která byla v případu porušená. Napište je do apelu a pokud vám zbyde čas, tak i na plakát (můžete je vystříhat a nalepit).

4. Napište dopis solidarity Magorovi do vězení, jako byste žili v roce 1977 v zahraničí a chcete ho podpořit. Dopis napište do online formuláře. Po odeslání zjistíte, co se s člověkem dělo dál. Z odpovědi si vyberte nějakou citaci a připište ji na plakát. Online formulář je pod QR kódem:

Zdroj: Neznámý, dobové snímky

AMNESTY INTERNATIONAL

MARATON PSANÍ DOPISŮ

maraton.amnesty.cz

AMNESTY INTERNATIONAL

3 MINUTY STAČÍ

www.3minutystaci.cz

